

Prof. dr hab. Teresa Famulska
Katedra Finansów Publicznych
Wydział Finansów
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Recenzja

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego dr. Adamowi Wyszowskiemu w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse

Podstawę sporządzenia recenzji stanowi powołanie mnie na recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse dr. Adamowi Wyszowskiemu przez Radę Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu w Białymstoku na posiedzeniu w dniu 4 kwietnia 2022 r., o czym powiadomiona zostałam pismem Przewodniczącej Rady Pani prof. dr hab. Marzanny Poniatowicz.

Dokonując oceny uwzględniam kryteria określone w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2020, poz. 85 z późn. zm., (dalej: ustawa), zgodnie z którymi stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
 - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Recenzja została sporządzona na podstawie dokumentacji przedłożonej w przedmiotowym postępowaniu, przekazanej (w wersji papierowej i na nośniku danych) w załączeniu do pisma powiadamiającego mnie o powołaniu na recenzenta.

1. Kwalifikacje i przebieg pracy naukowo-zawodowej Habilitanta

Dr Adam Wyszowski jest absolwentem Uniwersytetu w Białymstoku, na którym uzyskał dyplom magistra ekonomii w 2000 roku. Stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii nadany został Habilitantowi uchwałą Rady Wydziału Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 23 lutego 2009 roku, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Efektywność jako kryterium kształtowania systemu podatkowego*. Promotorem w przewodzie doktorskim był dr hab. Henryk Wnorowski, a recenzentami prof. dr hab. Aurelia Bielawska oraz prof. dr hab. Jerzy Sikorski. Stwierdzić należy, że **kryterium określone w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy jest spełnione**.

Habilitant jest zatrudniony nieprzerwanie od 2001 roku na Wydziale Ekonomii i Finansów (wcześniej Wydział Ekonomii i Zarządzania) macierzystej uczelni, najpierw zajmował stanowisko asystenta, następnie od 2010 roku – adiunkta. W latach 2001-2011 pracował również na uczelniach niepublicznych jako wykładowca, były to Wyższa Szkoła Gospodarowania Nieruchomościami Oddział w Białymstoku, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku oraz Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Białymstoku. Posiada bogaty dorobek dydaktyczny, prowadził zajęcia zarówno w języku polskim, jak i angielskim. Tematyka z zakresu której naucza trafnie koresponduje z Jego dorobkiem naukowo-badawczym. Wymienić należy przykładowo takie przedmioty jak: *Finanse, Finanse publiczne, Finansowanie podmiotów środkami publicznymi, Analiza podatkowa, Opodatkowanie podmiotów gospodarczych*. Integralną częścią działalności dydaktycznej, a jednocześnie popularyzującej naukę są zajęcia dla praktyków, w tym w ramach studiów podyplomowych oraz różnych kursów i szkoleń. W pracy zawodowej Habilitanta docenić należy Jego zaangażowanie organizacyjne, wychodzi ono bowiem poza standardowe zadania powierzane niesamodzielnym pracownikom badawczo-dydaktycznym. Szczególnego odnotowania wymaga pełnienie na macierzystej uczelni w latach 2012-2016 funkcji Prodziekana Wydziału Ekonomii i Zarządzania do Spraw Dydaktycznych.

Obok pracy akademickiej, Wnioskodawca współpracuje z otoczeniem gospodarczym. Od 2004 roku sporządza na rzecz jednostek samorządu lokalnego oraz przedsiębiorstw opracowania niezbędne w procesie pozyskiwania środków z określonych funduszy unijnych. W latach 2008-2013 uczestniczył w działaniach różnych zespołów eksperckich, między innymi jako członek komisji oceniających projekty z powołania Ministra Gospodarki (2009) oraz Marszałka Województwa Podlaskiego (2008). Aktywność pozauczelniana Habilitanta korzystnie komponuje się z pracą naukową i dydaktyczną, w dużym stopniu odpowiada Jego zainteresowaniom badawczym.

2. Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy

Dziełem wskazanym przez dr. Adama Wyszowskiego jako najważniejsze osiągnięcie naukowe jest autorska monografia pt. *Wsparcie przedsiębiorczości w ramach systemu podatkowego w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2021, 454 strony. Recenzentami wydawniczymi monografii byli: dr hab. Sławomir Franek, prof. uczelni (Uniwersytetu Szczecińskiego) oraz dr hab. Artur Walasik, prof. uczelni (Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach). Książka składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia (zatytułowanego *Zakończenie i wnioski*). Dodatkowo zawarto w niej aneks statystyczny, bibliografię, a także spis tabel i rysunków zamieszczonych zarówno w tekście głównym, jak i w aneksie. Monografia od początku wstępu do końca zakończenia liczy 373 strony, jest zatem dziełem obszernym.

We wstępie Habilitant określił podjęty problem badawczy jako „zasadność stosowania specyficznych instrumentów polityki fiskalnej, jakimi są tax expenditures w polskim systemie podatkowym”. Sformułował również cel pracy, za który przyjęto „ocenę efektywności oddziaływania przez te instrumenty (tax expenditures) na jedną ze sfer interwencji publicznej – obszar przedsiębiorczości”. Do osiągnięcia tego celu, określonego jako główny, przyczynić miały się cele pomocnicze, których Autor wyznaczył sześć (s. 9). Zaprezentował też hipotezę główną, w brzmieniu: „system wsparcia publicznego przedsiębiorców w Polsce przez instrumenty tax expenditures jest efektywnym narzędziem polityki fiskalnej”, oraz sześć hipotez pomocniczych (s. 9-10). Cel główny i hipoteza główna zostały umiejętnie sformułowane, trafnie korespondują ze sobą oraz z podjętym problemem badawczym. Nie wnoszę uwag do określenia celów pomocniczych, natomiast pewne wątpliwości warsztatowe nasuwa zastosowana konwencja hipotez pomocniczych, które w niektórych miejscach opracowania zamiennie nazywane są szczegółowymi (s. 369 i dalsze). Moim zdaniem nie są

to pojęcia tożsame, przykładowo, o ile hipotezę piątą („Obszar przedsiębiorczości jest znaczącą sferą oddziaływania przez system podatkowy”) można uznać za pomocniczą w relacji do hipotezy głównej, to trudno przyjąć ją za szczegółową względem tej hipotezy.

W tym miejscu krytycznie należy odnieść się do tematu (tytułu) monografii, który powinien klarownie odzwierciedlać podjęty problem badawczy. Temat, zredagowany jako *Wsparcie przedsiębiorczości w ramach systemu podatkowego w Polsce*, nie spełnia tego wymogu, jest bowiem zbyt ogólny w zestawieniu z rozpatrywanym problemem badawczym, który skoncentrowano na tax expenditures. Wskazują na to również nie tylko cel główny i hipoteza główna, które wprost odnoszą się do tych właśnie instrumentów, ale wszystkie cele pomocnicze i pięć z sześciu hipotez pomocniczych. Ujęcie w tytule monografii kategorii „tax expenditures” moim zdaniem byłoby konieczne, przykładowo mógłby on brzmieć: *Tax expenditures jako forma wsparcia przedsiębiorczości w Polsce* lub *Oddziaływanie tax expenditures na przedsiębiorczość w Polsce*.

Rozdział pierwszy poświęcono polityce podatkowej rozumianej jako część polityki fiskalnej. Rozważania dotyczące tego zagadnienia poprzedzają ogólne wywody na temat angażowania się współczesnego państwa w korektę mechanizmów rynkowych. Autor prezentuje wybrane definicje polityki gospodarczej państwa oraz syntetycznie przedstawia jej tradycyjne funkcje, czyli alokacyjną, redystrybucyjną i stabilizacyjną. W tym kontekście przechodzi do pojęcia polityki fiskalnej, jako zasadniczej, obok polityki monetarnej, części składowej polityki gospodarczej. Wskazuje na zróżnicowane definiowanie tej kategorii oraz odnosi ją do pojęcia polityki budżetowej, nawiązuje też do rozróżnienia aktywnej i pasywnej polityki fiskalnej oraz usystematyzowania jej potencjału w podziale na trzy główne modele (keynesowski, wypychania i klasyczny). Kontynuując problematykę polityki fiskalnej rozwija temat jej narzędzi, który jest punktem wyjścia do skonkretyzowania rozważań na polityce podatkowej. Przedmiotem dociekań Habilitant uczynił istotę tego pojęcia, w szczególności zaprezentował różne jego definicje, a następnie uwaga została skupiona na funkcjach podatków. Kolejny fragment dotyczy obszarów wsparcia polityki podatkowej, w którym uwzględniono kwestię możliwości wykorzystywania podatków jako substytutu wydatków publicznych (tzw. wydatki pośrednie). Z tego punktu widzenia wykazano, że w analizie obszarów wsparcia podatkowego można posłużyć się pewnymi analogiami, w tym do klasyfikacji wydatków bezpośrednich. Rozważania zawarte w rozdziale pierwszym ogólnie oceniam pozytywnie. Wywody Autora w większości zawierają treści znane w literaturze przedmiotu, pomimo to uznaję je za wartościowe. Przedstawiają bowiem szerszy kontekst podjętego problemu badawczego, jednocześnie – pośrednio – uzasadniają jego istotną rangę.

Mają charakter wprowadzający i jako takie stanowią stosowne, może nieco zbyt rozbudowane, tło do dalszego postępowania badawczego.

W rozdziale drugim, w jego pierwszej części skoncentrowano się na podatku, jako instrumencie polityki podatkowej, tym samym uszczegółowiono rozważania z podrozdziału 1.3. (pkt 1.3.2), w którym jest mowa o funkcjach podatku. Autor ukierunkowuje rozważania na aktywną politykę podatkową państwa oraz cele pozafiskalne podatku, które dzieli na motywacyjne i demotywacyjne. W dalszej kolejności rozwija temat elementów konstrukcji podatku, bowiem przez ich odpowiednie kształtowanie prawodawca może dążyć do osiągnięcia określonych celów. Szczególną uwagę poświęca takim elementom techniki podatkowej jak przedmiot, podmiot, taryfa. Podjęte zostają również wybrane kwestie z teorii optymalnego opodatkowania, w tym kryteria uznania podatku za optymalny oraz rozróżnienia podatków na neutralne i zniekształcające. Nawiązano także do obszarów badań tego nurtu z uwzględnieniem analiz optymalności zastosowania preferencji podatkowych. Część drugą rozdziału poświęcono centralnej kategorii dzieła, czyli tax expenditures. Przedmiotem rozważań są kolejno: istota oraz definicja tego instrumentu, pomiar i metody szacowania tax expenditures, istota oraz zakres raportów tax expenditures. W mojej ocenie pierwsza część rozdziału drugiego, podobnie jak rozdział pierwszy, ma charakter wprowadzający do zasadniczych rozważań. Literatura przedmiotu, dotycząca zarówno polityki gospodarczej, fiskalnej, podatkowej, jak i funkcji podatków oraz ich konstrukcji, jest bardzo bogata. Jest oczywiste, że nie było ani możliwe, ani pożądane sięgnięcie do wszystkich publikacji z tych zakresów. Wykorzystane w opracowaniu rozdziału pierwszego i części pierwszej drugiego źródła potwierdzają, że Autor bardzo dobrze zna dorobek nauki w rozpatrywanej tematyce, w szczególności sprawnie porusza się w materii zagadnień podatkowych. Habilitant dowiódł umiejętności prowadzenia krytycznej i postulatywnej analizy literatury oraz łączenia wątków, przy jednoczesnym zachowaniu myśli przewodniej wywodów. Druga część rozdziału drugiego wymaga wysokiej noty, jest rzetelnie przygotowana, aczkolwiek nie w całości jest nowatorska. Stanowi ona bowiem rozwinięcie treści prezentowanych w monografii pt. *Tax expenditures jako narzędzie transparentnej polityki fiskalnej. Definicja, szacowanie i ocena*, CeDeWu, Warszawa 2015, przygotowanej pod redakcją naukową dr hab. Ryty Dziemianowicz, prof. uczelni (Uniwersytetu w Białymstoku), w której Habilitant jest autorem dwóch rozdziałów. Dr Adam Wyszowski sięga również do innych, wcześniejszych publikacji własnych i współautorskich z zakresu rozpatrywanej problematyki, co dowodzi dużej konsekwencji w prowadzeniu badań. W rozdziale drugim, w szczególności uwidoczniło

się poszerzenie analiz raportów tax expenditures, połączone z opracowaniem ich rankingu w ujęciu międzynarodowym na podstawie autorskich kryteriów.

Rozdział trzeci rozpoczynają analizy roli tax expenditures w finansach publicznych w wybranych państwach. Autor odnosi rozpatrywaną kategorię do PKB oraz bezpośrednich wydatków publicznych. Badania w tym zakresie poszerza o ustalenie relacji pomiędzy liczbą zidentyfikowanych a oszacowanych tax expenditures w powiązaniu z poziomem zadłużenia. Następnie skoncentrowano się na polskiej praktyce, a ściślej, dokonano, na podstawie raportów Ministerstwa Finansów, obejmujących lata 2009-2015, analiz tax expenditures w ujęciu ogólnym i szczegółowym. Pierwsze dotyczą całego systemu podatkowego, natomiast drugie konkretyzują się w obszarze przedsiębiorczości. W dalszej kolejności Habilitant przeprowadza analizę podatkowego wsparcia rozważanego obszaru w czterech państwach, która obejmuje nie tylko stosowane rodzaje tax expenditures, ale również zakres oddziaływania przez te instrumenty na przedsiębiorców. Oceniając rozdział trzeci, należy podkreślić, że bardzo dobrze się stało, iż Autor w monografii dotyczącej określonych rozwiązań polskich, przedstawił je na tle analogicznych instrumentów stosowanych w innych państwach. Za istotną zaletę opracowania uznaję wprowadzone (nie tylko w tym, ale i innych miejscach dzieła) elementy komparatystki finansowej międzynarodowej. Habilitant w sposób przekonujący uzasadnił dobór państw oraz zakres przedmiotowy i czasowy poszczególnych etapów analiz. Cenne jest także dostrzeżenie ograniczeń w ich prowadzeniu, a w konsekwencji – formułowaniu wniosków. Niezależnie od wysokiej oceny merytorycznej uwagę wnoszę do tytułu rozdziału, jest on bowiem nie tylko zbyt wąski w zestawieniu z treścią, ale użyte określenie „praktyka polska” zatracza wymiar międzynarodowy wywodów.

Przedmiotem rozważań kolejnego (czwartego) rozdziału Autor uczynił problematykę pomiaru efektywności w sektorze publicznym. Najpierw podjął wątki teoretyczne odnoszące się do kategorii efektywności. Dokonał w tym temacie krytycznej analizy literatury przedmiotu, zwracając uwagę na rozwiniętą, a przy tym ciągle otwartą, dyskusję naukową, jaka związana jest z tym pojęciem. Konstatuje przy tym, że rozumienie efektywności działalności publicznej jest związane z celem i kryterium jej oceny. W tym kontekście w dalszej części wywodów rozwija kwestię ujęcia i metod pomiaru efektywności systemu podatkowego oraz wydatków publicznych¹. Treści zawarte w tym rozdziale uznaję za ważne,

¹ W podrozdziale 4.3. Autor kilkakrotnie nawiązuje do podręcznika S. Owsiaaka pt. *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, moim zdaniem należało sięgnąć również do innych publikacji tego Autora szerzej rozwijających kwestię pomiaru efektów wydatków publicznych, w tym do monografii pt. *Wydatki publiczne*, S. Owsiak (red.), Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2019.

zostały one stosownie podporządkowane osiągnięciu szóstego celu szczegółowego, czyli porównaniu metod pomiaru efektywności instrumentów polityki fiskalnej ze wskazaniem przydatności tych metod do oceny efektywności stosowania tax expenditures. Szczególnym walorem jest umiejętne połączenie rozważań teoretycznych z analizą stosowanych w praktyce różnych instytucji międzynarodowych rozwiązań w zakresie badania efektywności pozyskiwania środków publicznych oraz ich wydatkowania.

W rozdziale ostatnim (piątym) zmierza się do realizacji celu głównego dzieła oraz weryfikacji jego hipotezy głównej. Autor rozpoczyna od przeglądu metod pomiaru efektywności tax expenditures, stosowanych zarówno w badaniach naukowych, jak i przez różne instytucje, w tym rządowe wybranych państw. Odnotowuje, że najczęściej koncentrują się one na jednym konkretnym rozwiązaniu. Szczególną uwagę poświęca analizom wybranych instrumentów wsparcia gospodarki zawartym w polskich raportach Ministerstwa Finansów, które to analizy ocenia bardzo krytycznie z punktu widzenia metodologicznego. Sformułowane oceny i wnioski stanowią jedno z uzasadnień dla podjętego wysiłku badawczego zmierzającego do określenia metod służących ocenie efektywności tax expenditures w obszarze przedsiębiorczości w Polsce. Habilitant zastosował w tym celu dwie metody: korelacji i modelowania miękkiego. Zapewniło to bardziej kompleksowe podejście do analizowanej kwestii oraz możliwość porównania osiągniętych wyników. W badaniu pierwszym wykorzystano współczynnik korelacji Pearsona pomiędzy określonymi nakładami, wyrażonymi w postaci zidentyfikowanych i oszacowanych tax expenditures, a założonymi efektami. Otrzymane wyniki nie pozwoliły na pozytywną weryfikację przyjętej hipotezy. W związku w tym przeprowadzono badania z zastosowaniem drugiej metody, które uprawniały do uznania za prawdziwe stwierdzenia, że system wsparcia publicznego przedsiębiorców w Polsce przez instrumenty tax expenditures jest efektywnym narzędziem polityki fiskalnej. Postępowanie badawcze, udokumentowane w ramach części empirycznej rozdziału piątego, zasługuje na wysoką ocenę, między innymi ze względu na stosowny dobór wejściowych i wyjściowych danych, uzasadnienia dla każdego kolejnego etapu oraz wykazywanie ograniczeń towarzyszących analizom. Wykorzystanie metody modelowania miękkiego w badaniu efektywności tax expenditures jest oryginalne i nowatorskie. Przeprowadzone badania świadczą o dojrzałości naukowej oraz profesjonalizmie Habilitanta.

Monografię wieńczy *Zakończenie i wnioski*, w którym to fragmencie opracowania Autor zawarł podsumowanie przeprowadzonych badań w powiązaniu z podjętym problemem badawczym oraz założonymi celami i hipotezami. Tym samym zakończenie wraz ze wstępem tworzą stosowną „klamrę spinającą” dzieło. Umiejętnie zebrał wnioski z całej pracy,

w szczególności zaś z części empirycznej. Wskazał również na konieczne działania umożliwiające kompleksowe badania efektywności tax expenditures w obszarze przedsiębiorczości w Polsce.

Sformułowane w niniejszej recenzji oceny szczegółowe kolejnych części pracy, pomimo pewnych uwag krytycznych, pozwalają na uogólnioną pozytywną ocenę monografii. Dzieło oryginalnie łączy wątki teoretyczne z empirycznymi. Za elementy wnoszące znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse uznają:

- wybór i eksplorację problemu badawczego z obszaru ważnej i aktualnej tematyki tax expenditures, która nie jest dostatecznie rozpoznana w światowej literaturze przedmiotu, a w polskiej w bardzo ograniczonym zakresie;
- istotne poszerzenie stanu wiedzy, w szczególności krajowej, dotyczącej tax expenditures, w tym w kwestiach semantycznych, klasyfikacyjnych oraz w materii metod szacowania;
- rozwinięcie analizy i oceny porównawczej w ujęciu międzynarodowym raportów tax expenditures oraz tworzenia ich rankingów;
- opracowanie i zastosowanie oryginalnej metodyki badań efektywności tax expenditures w obszarze przedsiębiorczości z zastosowaniem modelowania miękkiego;
- kompleksową analizę i ocenę efektywności tax expenditures w obszarze przedsiębiorczości w Polsce połączoną ze wskazaniem ograniczeń, zarówno w prowadzeniu badań, jak i formułowaniu wniosków;
- identyfikację uwarunkowań pomiaru efektywności tax expenditures w Polsce oraz określenie wynikających z nich rekomendacji koniecznych działań władzy publicznej.

Podsumowując, tak określony i oceniony wkład – w wymiarze teoretycznym, metodologicznym oraz aplikacyjnym – w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse recenzowanej monografii pt. *Wsparcie przedsiębiorczości w ramach systemu podatkowego w Polsce*, uprawnia do stwierdzenia, że **kryterium określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy jest spełnione.**

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Dr Adam Wyszowski, oprócz książki opiniowanej powyżej, opublikował 75 prac naukowych, na które składają się:

- 1 autorska monografia,
- 21 rozdziałów w monografiach, w tym 12 przed uzyskaniem stopnia doktora,
- 41 artykułów w czasopismach naukowych, w tym 1 przed uzyskaniem stopnia doktora,

- 6 artykułów/referatów w materiałach konferencyjnych, w tym 2 przed uzyskaniem stopnia doktora,
- 6 współredakcji monografii.

W ujęciu ilościowym, z punktu widzenia ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego, jest to dorobek znaczący. Odnotować należy też duży wzrost aktywności publikacyjnej Habilitanta po uzyskaniu stopnia doktora, na okres ten przypada 80% ogółu opracowań, a średnio jest to pięć prac rocznie. Około połowy dzieł powstało we współautorstwie, przy czym najczęściej są to opracowania dwojga autorów. Wspólnie publikował głównie z innymi pracownikami Uniwersytetu w Białymstoku. Niestety, w przedstawionym *Wykazie osiągnięć naukowych*, (*Wniosek, załącznik 5*), nie podano wkładu Habilitanta w opracowaniu poszczególnych publikacji², co utrudnia sformułowanie bardziej szczegółowej oceny w tym zakresie. Publikacje są w języku polskim oraz angielskim – tych jest kilkanaście, z czego większość powstała we współautorstwie. Prace Wnioskodawcy opublikowane zostały przez różne wydawnictwa. Jego teksty ukazały się przede wszystkim w wydawnictwach krajowych ośrodków akademickich, między innymi, (oprócz macierzystej uczelni), Uniwersytetów Ekonomicznych w Katowicach, Poznaniu, Wrocławiu, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz Uniwersytetów: Gdańskiego, Marii Curie-Skłodowskie w Lublinie, Szczecińskiego i Warszawskiego. Dwie monografie, w których opracował wybrane rozdziały, opublikowane zostały przez renomowane ogólnopolskie wydawnictwa: CeDeWu i Difin. Artykuły Habilitanta zamieszczane były głównie w czasopiśmie punktowanych według określonych list ministerialnych, w tym: „European Research Studies Journal”, „Gospodarce Narodowej”, „Oeconomia Copernicana”, „Optimum. Economics Studies”, „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym”, „Wiadomościach Statystycznych”. Dominuje dorobek krajowy, ale jest na dobrym poziomie, o czym świadczą miejsca publikacji (wydawnictwa). W sumie za publikacje naukowe dr Adam Wyszkowski uzyskał 728 punktów.

Pozostały dorobek publikacyjny Habilitanta jest spójny tematycznie, skoncentrowany w dyscyplinie ekonomia i finanse, w szczególności zaś na finansach publicznych. Dr Adam Wyszkowski podejmuje różne zagadnienia, które przenikają się wzajemnie, w tym dotyczące finansów samorządowych oraz funduszy unijnych. Przede wszystkim jednak przedmiotem dociekań naukowych uczynił rozwiązania podatkowe, w szczególności zaś centralne miejsce

² Jedyne w przypadku trzech publikacji, przedłożonych jako najważniejsze, podano wkład poszczególnych autorów, w tym Habilitanta, oraz przedstawiono stosowne oświadczenia, (*Wniosek, załącznik 6*).

przypisał tax expenditures. Tej kategorii poświęcił około połowę publikacji w okresie po uzyskaniu stopnia doktora, z tego też obszaru uznał dzieła za najważniejsze w swym dorobku³. Przedstawione prace charakteryzuje wysoki poziom merytoryczny. Analiza tych opracowań pozwala zauważyć pogłębianie badań związanych z głównym osiągnięciem, które stanowi recenzowana monografia. Można stwierdzić, że Jego publikacje uzupełniają współczesną, w szczególności krajową, literaturę przedmiotu, dotyczącą tax expenditures, a tym samym stan wiedzy w tym zakresie, co uważam za znaczny wkład w dyscyplinę ekonomia i finanse.

Opracowania Wnioskodawcy są cytowane przez innych autorów. Liczba cytowań według bazy Web of Science wynosi 13, a Indeks Hirscha jest równy 1, natomiast według bazy Google Scholar jest to odpowiednio: 96 (bez autocytowań) oraz 5. Wskazany poziom cytowań uznaję za dobry wynik na tym etapie kariery. Świadczy on o rozpoznawalności prac Habilitanta w środowisku naukowym, głównie krajowym, oraz potwierdza Jego wkład w rozwój dyscypliny. Pozycję Habilitanta poświadcza też to, że był recenzentem w różnych czasopismach krajowych i zagranicznych, a szczególnego odnotowania wymagają recenzje dwóch monografii, w tym jednej dla Wydawnictwa CeDeWu.

Aktywności publikacyjnej oraz rozwojowi naukowemu sprzyjał udział Habilitanta, w charakterze wykonawcy, w projekcie badawczym finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki pt. „Tax expenditures jako narzędzie transparentnej polityki fiskalnej – definicja, szacowanie i ocena”, realizowanym w okresie 1.12.2011-30.11.2014 pod kierownictwem dr hab. Ryty Dziemianowicz, prof. uczelni (Uniwersytetu w Białymstoku). Uczestniczył również w projektach prowadzonych w ramach potencjału badawczego Uniwersytetu w Białymstoku (tzw. badania statutowe), realizowanych w Katedrze Przedsiębiorczości w latach 2009-2011, a następnie w latach 2012-2018 w Katedrze Skarbowości. Tematyka pierwszych przedmiotowych projektów dotyczyła środków unijnych i uwarunkowań fiskalnych rozwoju przedsiębiorstw, natomiast drugich – relacji: good governance a finanse publiczne. Stałym i znaczącym elementem w pracy naukowej Wnioskodawcy był udział w konferencjach naukowych, na których wygłosił 24 referaty (z czego 14 po uzyskaniu stopnia doktora), w tym 20 na konferencjach krajowych i 4 na zagranicznych (2 – Węgry, 1 – Czechy, 1 – Ukraina). Większość prezentowanych referatów dotyczyła problematyki podatkowej, przy czym wśród nich istotne miejsce zajęło eksplorowane przez Habilitanta zagadnienie tax expenditures.

³ *Wniosek, załącznik 6.*

Za minus recenzowanego dorobku należy uznać to, że jest on mało umiędzynarodowiony. Uwaga ta dotyczy zarówno publikacji, jak i projektów badawczych, a uczestnictwo we wskazanych kilku konferencjach w krajach Europy Środkowo-Wschodniej to również nie jest dużo. Mankament ten nie podważa jednak znacznego wkładu pozostałego dorobku naukowego w dyscyplinę ekonomia i finanse, świadczy jedynie o ograniczonym upowszechnieniu tego wkładu poza środowisko krajowe.

4. Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni

Aktywność naukowa Habilitanta realizowana poza macierzystą uczelnią przejawiała się w formie staży naukowych, uczestniczył w trzech, były to:

- staż krajowy na Uniwersytecie Łódzkim w Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych w okresie 5-9 maja 2014 r.;
- dwa staże zagraniczne w Republice Białorusi na Grodzieńskim Uniwersytecie Państwowym im. Janki Kupały, na Wydziale Ekonomii i Zarządzania, pierwszy w okresie 9-13 maja 2017 r., drugi od 9 czerwca do 8 lipca 2021 r.

Pomimo że staże te były krótkie, wszystkie pozwoliły na przeprowadzenie kwerend dostępnych zasobów literaturowych oraz baz danych, wymianę wiedzy i doświadczeń w zakresie metod badawczych w obszarze zagadnień podatkowych, dyskusję – w tym w ramach seminariów naukowych – nad wspólnymi problemami badawczymi. Szczególnego odnotowania wymaga ostatni staż, w ramach którego dr Adam Wyszkowski podjął współpracę naukową z pracownikami uczelni w Grodnie, dotyczącą problematyki funkcjonowania sektora MSP oraz reguł jego opodatkowania. W efekcie wspólnych prac mają powstać publikacje prezentujące w ujęciu porównawczym wyniki analiz określonych rozwiązań w Republice Białorusi i w Polsce⁴.

Pozostałe międzyuczelniane aktywności naukowe Kandydata obejmują:

- od 2018 roku – współpracę z dr. Pawłem Dziekańskim pracownikiem Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, której wymiernym rezultatem są dwie wspólne publikacje, w tym jedna zagraniczna;
- 2020 rok – udział w pracach zespołu badawczego, w skład którego wchodziły osoby z Uniwersytetu w Białymstoku oraz Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, przygotowującego wniosek w ramach konkursu Opus-19 NCN o sfinansowanie projektu

⁴ Na moment sporządzania autoreferatu trwały prace nad dwoma artykułami, *Autoreferat*, s. 19.

badawczego pt. *Potencjał dochodowy gmin w Polsce a ich zdolność do realizacji zadań publicznych w kontekście prognozowanych zmian demograficznych.*

Dodatkowo, Habilitant uczestniczył w licznych wielostronnych i dwustronnych seminariach naukowych, w tym organizowanych przez macierzystą Katedrę wraz z Katedrą Skarbowości Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH (2013 r.) oraz Katedrą Finansów Publicznych Wydziału Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach (2021 r.). Brał również czynny udział w wielu konferencjach naukowych na polskich i zagranicznych uczelniach, na których prezentował oraz poddawał dyskusji naukowej wyniki realizowanych badań.

Reasumując ten fragment recenzji, stwierdzam, że dr Adam Wyszkowski jest aktywny naukowo na więcej niż jednej uczelni, a aktywność tę oceniam jako znaczącą na etapie kariery akademickiej poprzedzającej uzyskanie statusu samodzielnego pracownika nauki. **Tym samym wymóg określony w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy jest w mojej opinii spełniony.**

Konkluzja

Na podstawie dokonanej analizy oraz sformułowanych ocen cząstkowych dotyczących dorobku naukowego oraz aktywności naukowej Habilitanta stwierdzam, że wymogi ustawowe, wiążące się z uzyskaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego, zostały przez dr. Adama Wyszkowskiego spełnione. Tym samym, formułuję końcową ocenę ogólną pozytywną oraz popieram Jego wniosek o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Katowice, 5 lipca 2022 r.